

Н. М. Корнієнко

Гірняк Йосип Йосипович

ГІРНЯК Йосип Йосипович (14. 04. 1895, с. Струсів, нині Тербовлян. р-ну Терноп. обл. – 17. 01. 1989, Нью-Йорк) – актор, режисер, педагог. Брат [Никифора](#) та [Юліана](#) Гірняків, чоловік [О. Добровольської](#). Дійсний член УВАН (1949). Навч. у Рогатин. гімназії (нині Івано-Фр. обл., 1911–14), Львів. вет. академії (1917). З поч. 1-ї світової війни вступив до УСС. Дебютував 1915 на сцені Театру УСС у Львові. Працював в «Укр. бесіді» (1916–18), Новому Львів. театрі (1919–20), Театрі ім. І. Франка (1920–22), «Березолі» (1922–33, Київ, Харків). Заарешт. 1933 як мист. однодумець Леся Курбаса. Покарання відбував у концтаборі в с. Чиб'ю (Ухт-Печор. табори, Комі АРСР, 1934–40). Повернувшись в Україну, працював 1942–44 у драм. трупі Львів. опер. театру, де вперше на укр. сцені здійснив постановку «Гамлета» В. Шекспіра (1943). У 1944–49 перебував в Австрії та Німеччині. 1949 емігрував до США, де очолював Укр. театр (1953–55), Театр слова (1956–64; разом з О. Добровольською), у яких поновив кращі вистави «Березоля» («Гайдамаки» за Т. Шевченком, «За двома зайцями» М. Старицького, «Мина Мазайло» М. Куліша). Водночас від 1956 – реж.-постановник і диктор радіо «Свобода». Г. віртуозно володів однією з найскладніших технік театру 20 ст. – психол. гротеском. У його творчості поєднані давні традиції лицедійства, скоморошества, площі нар. ігрища з модерними формами нац. ідентичності. Перші режисер. постановки Г., зокрема «Сон української ночі» (1946) та «Ходіння Мамаю по другому світі» (1948) І. Чолгана, виконані в стилі кабаре-пародії з використанням вертеп. інтермедій та ритмічно-муз. малюнку джазу. Цей своєрідний диптих встановлював зв'язок з барок. ексцентрикою старовин. укр. театру, метафіз. іронією М. Куліша, імпровізац. комедією дельарте та театром маріонеток. Політ. рефлексії на теми укр. історії, започатк. у цих виставах, знайшли продовження у виставах за політ. і соц.-психол. драмами: «Зайві люди» (1947), «Санітарійна зона» (1949) за М. Хвильовим, «Оргія» Лесі Українки (1947), «Мойсей» за І. Франком (1956) та ін. Знявся у фільмі «Вендета» (1924, Одес. кінофабрика). Автор «Споминів» (Нью-Йорк, 1982), а також низки статей з питань укр. театру на чолі з Лесем Курбасом (опубл. у ж. «Київ», Філадельфія; «Сучасність», Мюнхен та ін.).

Фотоілюстрації

Основні ролі

Кукса («Пошились у дурні» М. Кропивницького), Кум, Мина Мазайло, Зброжек («Народний Малахій», «Мина Мазайло», «Маклена Ґраса» М. Куліша), Голохвастий («За двома зайцями» М. Старицького), Лейба («Гайдамаки» за Т. Шевченком), Чирва-Козир («Диктатура» І. Микитенка).

Рекомендована література

1. Хмурий В., Дивнич Ю., Блакитний Є. В масках епохи: Йосип Ґірняк. [Б. м.], 1948;
2. Дивнич Ю., Буревій О. Актор великого покоління // Нові дні. 1951. Ч. 4;
3. Ревуцький В. Нескорені березільці: Йосип Ґірняк і Олімпія Добровольська. Нью-Йорк, 1985;
4. Його ж. Смерть нескореного // Сучасність. 1989. № 4;
5. Вишня Остап. Мистецькі силуети. Йосип Ґірняк // Там само; Варварів Т. Пам'ятаю і бережу...: Спогади // Там само. № 7/8;
6. Корнієнко Н. Одісея віри і Ухт-Печлагу // Березіль. 1992. № 3–4;
7. Чоповський В. Ю. Українська інтелігенція в національно-визвольному русі на Західній Україні (1918–1939). Л., 1993;
8. Канарська Г. Йосип Ґірняк, якого ми не знаємо // УТ. 1995. № 4;
9. Корнієнко Н. Чарлі Чаплін українського театру // УК. 1995. № 7/8;
10. Ревуцький В. До 50-ліття театру-студії Ґірняка – Добровольської // Сучасність. 1997. № 10.

Бібліографічний опис:

Ґірняк Йосип Йосипович / Н. М. Корнієнко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-30242>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).